

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKOBOrO OCBIТНЬOrO KOМПОНЕНТУ
«МЕТОДОЛОГІЯ НАУKOBИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

Мова навчання – *українська*

Шифр та найменування галузі знань *05 «Соціальні та поведінкові науки»*

Код та найменування спеціальності *051 «Економіка»*

Освітньо-наукова програма *Економіка*

Ступінь вищої освіти *доктор філософії*

Затверджено на засіданні

Методичної Ради зі спеціальності *051 Економіка*

«31» серпня 2023 р. протокол № 2

Реєстраційний номер у відділі аспірантури і докторантури

102-051-2023A

1. Загальна інформація

Кафедра: [Економіки промисловості](#)
Викладач: Самофатова Вікторія Анатоліївна, професор кафедри управління бізнесом, доктор економічних наук

[Профайл](#)

Контакти:
kafedraekon_01@ukr.net,
048-712-40-15

Освітній компонент викладається на I курсі у I семестрі

Кількість: кредитів - 4, годин – 120

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	семінарські
денна	30	12	18
заочна	24	10	14
Самостійна робота, годин	Денна – 80		Заочна – 96

[Розклад занять](#)

2. Анотація освітнього компоненту

Освітній компонент (ОК) «Методологія наукових досліджень» є однією з загальнонаукових дисциплін економічного циклу, що спрямована на набуття навичок наукової діяльності та формування наукового світогляду у здобувачів доктора філософії. Матеріал навчальної дисципліни допоможе при аналізі інформаційних джерел, підготовці дисертаційної роботи, статей та доповідей на науково-практичних конференціях

Освітній компонент «Методологія наукових досліджень» базується на знаннях, отриманих здобувачем вищої освіти в результаті вивчення освітніх компонент «Економіка підприємства» та «Методологія наукових досліджень і методика викладання у ЗВО», що вивчалися у магістратурі.

3. Мета освітнього компоненту

Мета освітнього компоненту – є формування у здобувачів доктора філософії понять про наукову діяльність, оволодіння методологічними та методичними основами наукового дослідження та формування системи теоретичних знань і практичних вмінь застосування загальнонаукових і спеціальних методів досліджень.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компоненту «Сталий розвиток та безпека агропродовольчої сфери» здобувач отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності № 051 «Економіка»](#) та [освітньо-науковій програмі «Економіка»](#) третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти підготовки докторів філософії з економіки.

Інтегральна компетентність

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження

СКЗ. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

Програмні результати навчання:

ПРН2. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

ПРН9. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та /або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

5. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

5.1 Перелік лекційних завдань

Тема	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовний модуль 1. МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
1	Теоретичні основи науки та наукової діяльності	2	2
2	Сутність та особливості наукового мислення. Об'єкт і предмет наукового дослідження	2	-
3	Сутність методології та її різновидів: філософської (фундаментальної) методології, методології певної науки і методології наукових досліджень	2	2
4	Характеристика методу як головного складника методології.	2	2
5	Класифікація і сфера застосування загальнонаукових методів дослідження:	2	-
Змістовний модуль 2. СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ			
6	Спеціальні методи наукового дослідження	2	2
7	Методи збирання та узагальнення інформації	2	-
8	Загальна структура наукового дослідження	2	-
9	Формування і формулювання наукової новизни дослідження	2	2
Разом за ОК:		18	10

5.2 Перелік семінарських занять

№ з/п	Назва семінарського заняття	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Наука у сучасному світі	2	-
2	Методологія і методи наукових досліджень	2	2
3	Поняття наукової проблеми, її постановка та формулювання	2	2
4	Організація наукових досліджень	2	-
5	Застосування у дослідженнях загальнонаукових методологічних принципів – об'єктивності, доказовості системності і т. ін.	2	2
6	Класифікація і сфера застосування загальнонаукових емпіричних методів дослідження: спостереження, порівняння, вимірювання і т. ін.	2	2
7	Методи експертних оцінок та їх різновиди	2	2
8	Загальнонаукові теоретичні методи дослідження: індукції, дедукції, аналогії, абстрагування, формалізації і т. ін.	2	-
9	Таблично-графічні методи	2	-
10	Евристичні методи (мозкового штурму, синектики «Дельфи») і т. ін.	2	2
11	Загальна структура наукового дослідження	2	2
Всього за ОК:		22	14

5.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді на питання: «Актуальні напрями економічних досліджень в сучасних умовах»	5	5
2	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді на питання: «Поняття і види методологій»	5	5
3	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді на питання: «Формування і формулювання наукової новизни дисертаційного дослідження»	5	5
4	Підготовка реферативного конспекту за темою: «Економіко-статистичні методи дослідження»	10	10
5	Підготовка реферативного конспекту за темою: «Методи прогнозування в економіці»	10	10
6	Підготовка реферативного конспекту за темою: «Методи факторного аналізу»	5	5
7	Підготовка реферативного конспекту за темою: «Монографічний метод дослідження»	10	10
8	Підготовка реферативного конспекту за темою: «Евристичні методи економічних досліджень»	10	10
9-10	Виконати 2 презентації (реферати) за індивідуальними темами.	20	36
Всього за ОК:		80	96

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах вхідного, поточного і підсумкового контролів.

Вхідний контроль якості навчання здійснюється на початку курсу проведенням перевірки залишкових знань здобувачів за ОК, що забезпечують вивчення даного освітнього компоненту (діагностика первинних знань здобувачів).

Формами поточного контролю є:

- *письмові контрольні роботи за окремими темами або модульні контрольні роботи;*
- *виконання і захист індивідуальних завдань;*
- *усне опитування.*

Підсумковий контроль – *диференційований залік.*

Здобувач має право отримати диф.залік, якщо він виконав протягом семестру всі види навчальної роботи без порушення встановлених термінів та отримав позитивну (за національною шкалою) підсумкову рейтингову оцінку.

Критерії оцінювання аудиторних занять (практичних, за одне заняття)

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна	Заочна
Змістовний модуль 1. МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ		
Лекційний курс*	5	2
Семінарські заняття*	5	6
Самостійна робота*	8	4

МКР*	20	20
Доповіді*	12	18
Всього за змістовний модуль 1	50,0	
Змістовний модуль 2. СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ		
Лекційний курс*	4	3
Семінарські заняття*	4	3
Самостійна робота*	10	6
МКР*	20	20
Доповіді*	12	18
Всього за змістовний модуль 2	50,0	
Всього	100,0	

*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в Одеському національному технологічному університеті](#).

Критерії оцінювання аудиторних занять (лекцій та семінарських, за одне заняття)

Теоретична підготовленість перевіряється і оцінюється за результатами усної або письмової бесіди на лекціях та відповіді на питання практичних занять, що складені у відповідності до змісту навчальної програми.

0,8 – 1,0	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, розв'язує задачі, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки	відмінно
0,9 – 0,8	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, розв'язує задачі з незначними помилками. При висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки	дуже добре
0,7– 0,6	Здобувач відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.	добре
0,5– 0,4	Здобувач доволі фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання ОК, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.	достатньо
0,3-0,0	Здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.	незадовільно

Самостійна робота (оцінювання однієї самостійної роботи - денна форма навчання – 4 роботи 1 модуль; 5 робіт 2 модуль; заочна форма навчання 2 роботи 1 модуль; 3 роботи 2 модуль)

1,8 – 2 бали	<i>Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді</i>	відмінно
---------------------	---	----------

1,5 – 1,7 балів	<i>Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності</i>	дуже добре
1,2– 1,4 балів	<i>Самостійна відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки</i>	добре
0,8– 1,1 балів	<i>Самостійна відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки</i>	достатньо
0,0 – 0,7 балів	<i>Самостійна не відпрацьована або дані незадовільні відповіді</i>	незадовільно

Тестування (під час модульного контролю)

10,0-8,0	<i>100 - 81 % правильних відповідей</i>	відмінно
7,0 -5,0	<i>80 – 64 % правильних відповідей</i>	дуже добре
4,0 – 2,0	<i>63 – 55 % правильних відповідей</i>	добре
1,0 – 0,8	<i>54 – 43 % правильних відповідей</i>	достатньо
0,7 – 0	<i>42 – 0% правильних відповідей</i>	незадовільно

Критерії оцінювання до модульної контрольної роботи для денної та заочної форми навчання

Модульна контрольна робота складається з відповідей на 2 теоретичних питання та розв'язання тестів.

Загальні критерії оцінювання

№ з\п	Вид роботи	Максимальний бал	Пояснення до нарахування балів
1	2	3	4
1	Відповіді на теоретичні питання (2 питання)	10	За надану повну обґрунтовану відповідь на два питання (максимальний бал – 5 балів за кожну відповідь)
2	Розв'язання тестів	10	За кожний правильно розв'язаний тест нараховується 1 бал.
	Разом	20	

Критерії оцінювання відповідей на теоретичні питання для денної та заочної форми навчання

Розподіл балів за відповіді на одне теоретичне питання	Критерії оцінювання відповідей
4,0 – 5,0	за умови, якщо студент показав глибокі знання, чітко, грамотно, логічно і послідовно його викладає; вільно оперує термінологією, знайомий із законодавчими та нормативними документами, вмів аналізувати ситуацію та має альтернативні погляди на викладений матеріал
3,0 – 3,0	за умови, якщо студент має тверді знання, грамотно і по суті викладає відповіді на поставленні питання, не допускає грубих помилок при відповіді на них, але не повністю розкриває зміст
2,0 – 2,9	за умови, якщо студент знає теоретичний матеріал на рівні репродуктивного відтворення, але не надає належної оцінки процесів та явищ, не чітко формулює категорії та допускає незначні помилки при відповідях
0 – 1,9	за умови, якщо студент при відповіді допускає суттєві помилки, матеріал

	викладає не послідовно, з припущенням неточності у формулюваннях та відсутності термінології
--	--

Підготовка доповідей з презентаціями для денної форми навчання

9 – 12,0 балів	Доповідь підготовлена на актуальну тематику, має якісну презентацію та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді на поставлені запитання	відмінно
8,1–8,9 балів	Доповідь підготовлена, має презентацію, при відповіді на питання допущені неточності	дуже добре
6,1 – 8,0 балів	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання неповні, допущені помилки	добре
3,1 – 6,0 балів	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
0- 3 балів	Доповідь підготовлена на низькому рівні або відсутня	незадовільно

Підготовка доповідей з презентаціями для заочної форми навчання

9 - 18 балів	Доповідь підготовлена на актуальну тематику, має якісну презентацію та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді на поставлені запитання	відмінно
7,1–8,9 балів	Доповідь підготовлена, має презентацію, при відповіді на питання допущені неточності	дуже добре
6,0 – 7,0 балів	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання неповні, допущені помилки	добре
3,1 – 5,9 балів	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
0- 3 балів	Доповідь підготовлена на низькому рівні або відсутня	незадовільно

7. Засоби діагностики успішності навчання

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК:

Лекційні заняття: *Словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія; Наочні: ілюстрація, спостереження, демонстрація; пояснювально- демонстративний метод, проблемний виклад.*

Семінарські заняття: *аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових); групове обговорення питання; дискусії, виконання ситуаційно-розрахункових задач, інтерактивні методи навчання (проблемне навчання, робота в малих групах, кейс-метод, мозговий штурм, проєктний метод), тренінг, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань*

Самостійна робота: *робота з навчально-методичними матеріалами, робота зі статистично-аналітичними звітами, науково-дослідна робота студентів (методи пізнання, аналогій, оцінка, ілюстрація тощо), складання скетчів за темами лекцій, реферування, конспектування).*

8. [Інформаційні ресурси](#)

Базові (основні):

1. Бруханський Р.Ф. *Методологія наукових досліджень* [Електронний ресурс]: навч. посіб. Західноукраїн. нац. ун-т. Тернопіль, 2022. 208 с.

2. Галушак М.П. Прогнозування соціально-економічних процесів [Електронний ресурс] : для екон. спец. : навч. посіб. / М. П. Галушак, О. Я. Галушак, Т. І. Кужда ; Тернопіл. нац. техн. ун-т ім. Івана Пулюя. Тернопіль : Паляниця, 2021. 160 с.
 3. На шляху економічних інновацій: монографія / Б. В. Буркинський, О. І. Лайко, Н. І. Хумарова та ін.; за заг. ред. Б. В. Буркинського; НАН України, Ін-т проблем ринку та екон.-екол. Дослідж. Одеса: ППРЕЕД НАН України, 2020. 296 с.
 4. Несененко П. стратегія розвитку аграрного сектору в контексті економічної політики держави [Текст]: монографія / П. Несененко; за ред. В. В. Ковалю. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2022. 320 с.: табл., рис. Бібліогр.: с. 295-304.
 5. Прикладна економіка [Електронний ресурс]: підручник / Б. О. Язлюк, А. І. Гулей, О. О. Красноручський та ін. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 374 с.
 6. Тюрин О.В. Системи обробки економічної інформації [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. В. Тюрин, О. Ю. Ахмеров ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2021. 358 с.
 7. Чуб А.В. Методологія формування регуляторної політики в АПК національної економіки України [Текст] : монографія / А. В. Чуб ; Міжнар. наук.-техн. ун-т ім. Юрія Бугая. Київ, 2022. 224 с.
- Додаткові:**
1. Офіційний веб-портал «Законодавство України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
 2. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/>
 3. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України <https://minjust.gov.ua/>
 4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
 5. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua.
 6. Офіційний сайт –законодавча база «Ліга». URL: www.liga.com.ua.
 7. Веб-сторінка Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
 8. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К.: Таксон, 2016. 234 с.
 9. Андрійчук В. Г. Основи наукових досліджень в агробізнесі: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2018. 491 с.
 10. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.
 11. Білоус В. С. Синергетика і самоорганізація в економічній діяльності [навч. посібник] / В. С. Білоус. – К.: КНЕУ, 2007. 376 с.
 12. Інноваційні технології галузі та методологія наукових досліджень: підручник / А. Д. Салавеліс, Л. М. Тележенко, Г. В. Дідух, Ю. О. Козонова ; Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса : Освіта України, 2018. 276 с.
 13. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) [Текст] : навч. посіб. / В. М. Геєць, А. А. Мазаракі, О. П. Корольчук та ін. ; за ред. А. А. Мазаракі ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Вид. 2-ге, допов. Київ: КНТЕУ, 2011. 296 с.
 14. Методологія економічних досліджень: Підручник / за ред. Антошкіної Л. І., Стеченко Д. М. К.: Знання, 2015. 311 с.
 15. Мочерний С. В. Методологія економічного дослідження. С.В. Мочерний. – Львів: Світ, 2001. 416 с.
 16. Надикто В.Т. Основи наукових досліджень. Таврійський держ. агротехнологічний ун-т. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. 268 с.
 17. Партико З.В. Основи наукових досліджень: підготовка дисертації. Навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2017. 232 с.
 18. Самофатова В.А. Забезпечення сталості та інклюзивності розвитку малого та середнього підприємництва в повоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2023. №53. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2596/2514>

19. [L. Lobotska](#), [O. Pavlov](#), [S. Didukh](#) , V.Samofatova, [OFrum](#). Methodological Approaches to Forecasting Bread Prices in Ukraine. Scientific Horizons. 2021. Vol.24, Issue 4. P. 97-106.
20. Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: Навч. посібник. К.: НУХТ, 2022. 385 с.
21. Соціальна, поведінкова, адаптивна економіка: теорія та практика [Текст]: монографія / О. І. Павлов, Т. А. Кулаковська, В. А. Самофатова та ін.; за ред. О. І. Павлова; Одес. нац. акад. харч. технологій, Каф. економіки пром-сті. Одеса: Астропринт, 2016. 172 с.
22. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого: Підручник для науковця. К.: Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні, 2006. 302 с.
23. Macroeconomic modelling of R&D and innovation policies [Електронний ресурс] / edited by: Ufuk Akcigit, Cristiana Benedetti Fasil, Giammario Impullitti, Omar Licandro, Miguel Sanchez-Martinez. Cham: Palgrave Macmillan, 2022. 212 p.: online resource.

9. Політика освітнього компоненту

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, [Корпоративному кодексу ОНТУ](#), [Кодексу академічної доброчесності ОНТУ](#) [Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ](#), [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в ОНТУ](#), [вимог ISO 9001:2015 та роботодавців](#).

Викладач

/ПІДПИСАНО/

Вікторія САМОФАТОВА

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри економіки промисловості

Протокол від «30» січня 2023 р. № 2

Завідувач кафедри

/ПІДПИСАНО/

Олександр ПАВЛОВ

ПОГОДЖЕНО:

Гарант ОНП *Економіка*

д.е.н., професор, завідувач

кафедри економіки промисловості

/ПІДПИСАНО/

Олександр ПАВЛОВ